

ज्ञानकोश

मासिक चालू घडामोडी (महाराष्ट्र राज्य)

MPSC, आणि सरळ सेवा भरतीसाठी
ZP, आदिवासी विभाग, राज्य उत्पादन शुल्क, WRD आणि इतर स्पर्धा
परीक्षांसाठी उपयुक्त

दूरसंचार विधेयक 2023

बेटिंग, गेमिंगवर 28 टक्के जीएसटी

मुंबईतील हवेची गुणवत्ता सुधारली

गालगुंडाचे दुर्मिळ दुष्परिणाम नोंदवले गेले

GN1 कोरोना

बिहारची पकडवा विवाह प्रथा

RBI ने UPI पेमेंट मर्यादा वाढवली

कुडनकुलम अणुऊर्जा प्रकल्प

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

40 हजार वर्षे जुनी दगडी अवजारे सापडली

संदर्भ:

- रत्नागिरीतील कातळ शिल्प कोकणावर सुरू असलेल्या 10 वर्षांच्या संशोधनातून मालवण, राजापूर, रत्नागिरी येथील मध्य-पॅलेओलिथिक ते मेसोलिथिक युगापर्यंत (40 ते 10 हजार ईसापूर्व) दगडी शस्त्रे आढळतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- काळानुरूप दगडाच्या साधनांमध्ये झालेल्या बदलांनुसार, त्यांचे आकार, पद्धती आणि उत्पादनाची तंत्रे त्यांच्या कालावधीनुसार ठरतात.
- या दगडांच्या सहाय्याने, सुरुवातीच्या माणसाने शिकार करणे, मृत प्राण्यांचे मांस साफ करणे, फाडणे इ.
- कोकणातील दगडी कोरीव काम येथे मानवी वस्ती किती वर्षांपासून होती याचा पुरावा आहे.
- कोरीव संशोधनात सापडलेल्या मध्य पॅलेओलिथिक ते मेसोलिथिक कालखंडातील दगडी अवजारे कोकणातील साधनांच्या उत्क्रांती आणि अंदाजे मानवी वस्ती कालावधीची माहिती देतात.

डीपफेक तयार करण्यासाठी एआयचा गैरवापर करणाऱ्यांना राष्ट्रपती मुर्मू यांनी चेतावणी दिली आहे.

संदर्भ:

- राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांनी डीपफेक तयार करण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) च्या गैरवापरावर चेतावणी दिली आणि मानवतेच्या सुधारणेसाठी तंत्रज्ञानाचे माध्यमीकरण करण्याच्या गरजेवर भर दिला.
- डीप फेक्स हा कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) चा एक प्रकार आहे जो व्हिडिओ, प्रतिमा आणि ऑडिओ यांसारखे सिंथेटिक मीडिया तयार करण्यासाठी मशीन लर्निंगचा वापर करतो.
- डीपफेक लोकांच्या प्रतिष्ठेवर परिणाम करण्यासाठी त्यांचे व्हिडिओ आणि प्रतिमा मॉर्फ करण्यासाठी AI वापरतात.
- डीप लर्निंग नावाच्या तंत्राचा वापर करून डीप फेक तयार केले जातात.

महापरिनिर्वाण दिवस

संदर्भ:

- बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या ६६व्या पुण्यतिथी म्हणजेच महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त मुंबई वाहतूक पोलिसांनी दादरमध्ये वाहतूक निर्बंध जारी केले आहेत.
- बाबासाहेबांना आदरांजली वाहण्यासाठी जनसागर उसळणार असून दादर येथील चैत्यभूमीला भेट देणार असल्याच्या दृष्टीने हे आयोजन करण्यात आले आहे.
- दरवर्षी ६ डिसेंबरला महापरिनिर्वाण दिवस साजरा केला जातो

- ते एक प्रमुख भारतीय न्यायशास्त्रज्ञ, अर्थशास्त्रज्ञ, समाजसुधारक आणि राजकीय नेते होते.
- त्यांनी भारताच्या संविधानात महत्त्वाची भूमिका बजावली आणि दलित आणि इतर उपेक्षित समुदायांच्या हक्कांसाठी त्यांनी वकिली केली.

सिंधुदुर्गात नौदल दिनाच्या कार्यक्रमाला पंतप्रधान मोदी उपस्थित राहणार आहेत

संदर्भ:

- 1971 च्या युद्धात भारतीय नौदलाच्या विजयाचे औचित्य साधून पंतप्रधान मोदींनी नौदल दिनाच्या समारंभात सहभागी होण्यासाठी सिंधुदुर्ग जिल्ह्याला भेट दिली.
- छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे अनावरणही ते करणार आहेत.

बद्दल:

- सिंधुदुर्ग हा महाराष्ट्राच्या नैऋत्य भागातील किनारपट्टीचा जिल्हा आहे.
- गोव्याच्या सीमेला लागून असलेला हा राज्याचा सर्वात दक्षिणेकडील जिल्हा आहे.
- सिंधुदुर्गची किनारपट्टी सुमारे 120 किलोमीटर लांब आहे.
- छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचे 350 वे वर्ष साजरे करण्यासाठी या वर्षी नौदल दिन सोहळ्याचे ठिकाण म्हणून सिंधुदुर्गची निवड करण्यात आली आहे; छत्रपती शिवाजी महाराजांचे स्वतःचे नौदल होते आणि सिंधुदुर्ग हा सर्वोत्तम सागरी किल्ल्यापैकी एक होता.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- 4 डिसेंबर हा नौदल दिन म्हणून साजरा केला जातो
- हे 1971 च्या भारत-पाक युद्धात भारतीय नौदलाच्या विजयाचे प्रतीक आहे.

पाणीसाठ्यात 46.6% वार्षिक घट

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- मराठवाड्यातील 11 पाटबंधारे प्रकल्पातील पाणीसाठा मागील वर्षीच्या तुलनेत 46.6 टक्क्यांनी घटला आहे.
- यावर्षी अपुऱ्या पावसामुळे पाणीसाठ्यात लक्षणीय घट झाली आहे
- तो सध्या 50.5% वर उभा आहे, मागील वर्षी नोंदलेल्या 97.14% च्या तुलनेत.

भारतीय नौदल दिन

संदर्भ:

- 1971 च्या भारत-पाकिस्तान युद्धादरम्यान भारतीय नौदलाने कराची बंदरावर केलेल्या यशस्वी हल्ल्याच्या स्मरणार्थ दरवर्षी 4 डिसेंबर रोजी भारतीय नौदल दिन साजरा केला जातो.
- या ऑपरेशनला ऑपरेशन ट्रायडेंट असे म्हणतात

- हा दिवस भारतीय नौदलाने देशाच्या सागरी सीमांचे रक्षण करण्यासाठी केलेल्या बलिदानाची ओळख करण्याचा एक प्रसंग आहे.
- थीम 2023: "समुद्री क्षेत्रामध्ये ऑपरेशनल कार्यक्षमता, तयारी आणि मिशन पूर्णत्व"

तुम्हाला माहीत आहे का?

- भारतीय नौदल हे जगातील चौथ्या क्रमांकाचे नौदल म्हणून ओळखले जाते

शहरातील गुन्हेगारी दर 14% खाली, भारतात 8 व्या क्रमांकावर: NCRB

संदर्भ:

- NCRB नुसार
- नागपुरात 2021 आणि 2020 च्या तुलनेत 2022 मध्ये दखलपात्र गुन्हांमध्ये घट झाली आहे.
- नागपूर शहर पोलिसांनी 2020 मध्ये 19,250, 2021 मध्ये 22,302 आणि 2022 मध्ये 19,167 गुन्हे नोंदवले, जे 14% कमी होते.
- 2020 मध्ये, गुन्हाच्या प्रमाणानुसार पाटणा नंतर नागपूर भारतात दुसऱ्या क्रमांकावर होते.

महाराष्ट्रात झिरो प्रिस्क्रिप्शन पॉलिसी लागू होणार

संदर्भ:

- महाराष्ट्र सरकारने 2023 मध्ये "झिरो प्रिस्क्रिप्शन पॉलिसी" नावाचा नवीन उपक्रम जाहीर केला
- नागरिकांना अत्यावश्यक औषधांची उपलब्धता सुधारणे हा त्याचा उद्देश आहे.
- सर्व रुग्णांना खाजगी डॉक्टरांच्या प्रिस्क्रिप्शनशिवाय थेट नियुक्त सार्वजनिक रुग्णालयांमधून आवश्यक औषधे मिळतील याची खात्री करणे हे देखील त्याचे उद्दिष्ट आहे.

महाराजा यशवंतराव होळकर यांचे स्मारक

संदर्भ:

- मुंबई येथे राज्य सरकारच्या वतीने महाराजा यशवंतराव होळकर यांचे स्मारक उभारण्याची जबाबदारी घेण्याचे आश्वासन कौशल्य रोजगार उद्योजकता आणि नवोपक्रम विभागाच्या मंत्र्यांनी दिले आहे.
- महाराज यशवंतराव होळकर यांची 248 वी जयंती साजरी करण्यात आली.

महाराजा यशवंतराव होळकर यांच्याबद्दल

- महाराजा यशवंतराव होळकर हे इंदूरचे सहावे होळकर महाराज होते.
- ते एक कुशल लष्करी नेते होते आणि त्यांनी मराठा महासंघाला आकार देण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली होती.
- इतिहासकार त्याला "भारताचा नेपोलियन" म्हणतात.

पंतप्रधान मोदींनी किनारी भागांसाठी विशेष योजना जाहीर केली

संदर्भ:

- भारतीय नौदल दिनानिमित्त पंतप्रधान मोदींनी रत्नागिरी, देवगड, मालवण इत्यादी किनारी भागांसाठी विशेष योजना जाहीर केल्या.
- ते म्हणाले की, केंद्र सरकारने यासाठी खास 'मिष्टी' योजना (मॅन्रोव्ह इनिशिएटिव्ह फॉर शोरलाइन हॅबिटॅट्स अँड टॅजिबल इनकम) तयार केली आहे.
- किनाऱ्यालगतचे निवासी भाग वाचविण्याला प्राधान्य आहे.
- तसेच खारफुटीचे क्षेत्र वाढवण्यावर भर दिला जाणार आहे.
- मिष्टी योजना 540 चौरस किलोमीटर अंतरावर राबविण्यात येणार आहे.
- यामध्ये 11 राज्ये आणि 2 केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये खारफुटीचा विकास केला जाणार आहे.
- यात कोकणचाही सहभाग आहे.

महाराष्ट्रातील विद्यापीठांनी ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देण्याची घोषणा केली

संदर्भ:

- राज्य सरकारच्या सूचनेनुसार, महाराष्ट्रातील सार्वजनिक विद्यापीठांनी ट्रान्सजेंडर समुदायातील विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देण्याचे मान्य केले आहे.
- त्यानुसार अशा विद्यार्थ्यांना या विद्यापीठे आणि संलग्न महाविद्यालयांमध्ये मोफत शिक्षण मिळणार आहे.
- उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी विद्यापीठांना त्यांच्या निधीतून ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांचे संपूर्ण शुल्क उचलण्यास सांगितले.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) 2020 मध्ये ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांसाठी दोन धोरणात्मक हस्तक्षेप आहेत:
- जेंडर इन्क्लुजन फंड (GIF): हा फंड मुली आणि ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांसाठी त्यांच्या शिक्षणाचा दर्जा सुधारण्यासाठी आहे.
- सामाजिक-आर्थिकदृष्ट्या वंचित गट (SEDGs): या गटामध्ये लिंग ओळख समाविष्ट आहे, जसे की ट्रान्सजेंडर व्यक्ती.

महिलांवरील गुन्हांचे प्रमाण कमी आहे

संदर्भ:

- शहरांपैकी मुंबईत मात्र महिला आणि मुलांवरील गुन्हांचे प्रमाण कमी आहे.
- गुन्हांच्या संख्येत तीन वर्षांत हळूहळू वाढ होत असली तरी, महिलांविरुद्धच्या गुन्हांचा समावेश असलेल्या गुन्हांच्या संख्येच्या दर लाख लोकांमागे ते 12 व्या क्रमांकावर आहे आणि मुलांचा समावेश असलेल्या दरासाठी 16 व्या क्रमांकावर आहे.

महाराष्ट्रात डॅंग्यूच्या रुग्णांमध्ये दुपटीने वाढ झाली आहे

संदर्भ

- महाराष्ट्रातील डेंग्यूच्या रुग्णांमध्ये दुपटीने वाढ झाली असून, भारतातील डेंग्यूच्या रुग्णांमध्ये ते दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.
- राज्यातील डेंग्यूच्या रुग्णांनी मलेरियाच्या रुग्णांना मागे टाकले आहे.
- मुंबई, नागपूर, नाशिक, पुणे आणि ठाणे या शहरी कॉर्पोरेशन्सचा मोठा वाटा आहे, ज्यामध्ये ग्रामीण भागात वाढ दिसून आली आहे.
- शहरीकरण, गजबजलेली राहणीमान, उप-कचरा व्यवस्थापन आणि मजबूत सार्वजनिक आरोग्य पायाभूत सुविधांचा अभाव यासारख्या घटकांमुळे डेंग्यू वाहून नेणाऱ्या डासांची पैदास होते.

मायलॅंबची मल्टी-ड्रग रेझिस्टन्स टीबी चाचणी संदर्भ:

- क्षयरोग (टीबी) निर्मूलनाच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल उचलत राष्ट्रीय क्षय निर्मूलन कार्यक्रमात पुणे स्थित मायलॅंबच्या मल्टी ड्रग रेझिस्टन्स डिटेक्शन चाचणीचा समावेश करण्यात आला आहे.
- हे डिटेक्शन किट 2025 पर्यंत टीबी दूर करण्यासाठी आणखी प्रयत्न करेल.
- देशातील पहिली बहुऔषध-प्रतिरोधक टीबी चाचणी म्हणून ओळखली जाणारी, ती आता नि-क्षय पोर्टलमध्ये समाकलित झाली आहे.

BILINGUAL

ADDAPEDIA

e-Books

NATIONAL | INTERNATIONAL | REGIONAL | STATE SPECIFIC CURRENT AFFAIRS CURATED NOTES

IMPORTANT FOR ALL COMPETITIVE EXAMS

भारतीय परंपरेनुसार नौदलाच्या रँकचे नामकरण मोदी करणार आहेत

संदर्भ:

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी सोमवारी (डिसेंबर 4) जाहीर केले की भारतीय नौदल आता अधिका-यांच्या

- (पीबीओआर) खाली असलेल्या कर्मचाऱ्यांचे 'भारतीयीकरण' करेल तर वरिष्ठ अधिकारी छत्रपती शिवाजी महाराजांचा "वारसा आणि परंपरा" ठळकपणे दर्शविणारे बोधचिन्ह देतील. मराठा साम्राज्य.
- पीएम मोदींनी महाराष्ट्रातील सिंधुदुर्ग येथे नौदल दिनाच्या भाषणात ही महत्त्वपूर्ण घोषणा केली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ज्या पीबीओआर रँकचे नाव बदलले जाईल ते मास्टर चीफ पेटी ऑफिसर फस्ट क्लास, मास्टर चीफ पेटी ऑफिसर सेकंड क्लास, चीफ पेटी ऑफिसर, पेटी ऑफिसर, लीडिंग सीमन, सीमन फस्ट क्लास आणि सीमन सेकंड क्लास क्लास आहेत.
- कोणत्याही राष्ट्रासाठी नौदल क्षमतेचे महत्त्व ओळखून मराठा राजाची दूरदृष्टी मोदींनी अधोरेखित केली.
- त्यांनी आपल्या शब्दांचा हवाला दिला की ज्यांनी समुद्रावर नियंत्रण ठेवले त्यांच्याकडे अंतिम शक्ती होती आणि छत्रपती शिवाजींनी जगातील सर्वात शक्तिशाली नौदलांपैकी एक कसे तयार केले ते निदर्शनास आणले.

तुम्हाला माहित आहे का?

- गेल्या वर्षी, भारताची पहिली स्वदेशी विमानवाहू युद्धनौका INS विक्रान्त सुरू करताना, PM मोदींनी पूर्वी वापरल्या गेलेल्या सेंट जॉर्ज क्रॉसच्या जागी शिवाजीचा शिक्का असलेल्या नवीन नौदल चिन्हाचे अनावरण केले.

महाराष्ट्र चालकांसाठी कल्याणकारी मंडळ स्थापन करणार संदर्भ:

- MH सरकार ऑटो, आणि टॅक्सी चालक आणि मालकांसाठी कल्याणकारी मंडळ स्थापन करेल.
- कल्याणकारी मंडळ सामाजिक सुरक्षा, आरोग्य विमा, आणि इतर सुविधा पुरवेल
- चालकांसाठी पेन्शन, आरोग्य सुविधा आणि विमा योजनांचा मुद्दा बोर्ड हाती घेणार आहे.
- महिला ऑटो चालकांना परवडणाऱ्या किमतीत ऑटो रिक्शा आणि त्यांच्या मुलांसाठी शिष्यवृत्ती देण्याच्या योजनेवरही मंडळ काम करणार आहे.

महाराष्ट्रात महिलांच्या छेडछाडीच्या घटनांमध्ये वाढ झाली आहे

संदर्भ:

डेटा नुसार:

- 2022 मध्ये महिला आणि मुलांची ऑनलाइन गुंडगिरी आणि पाठलाग यांबाबत नोंदवलेल्या गुन्ह्यांमध्ये महाराष्ट्र देशात अव्वल आहे.
- व्हॉयुरिझमच्या बाबतीतही राज्य अव्वल आहे.
- राज्याने "धर्माशी संबंधित गुन्हे" या श्रेणीतील सर्वाधिक प्रकरणे आणि "लोकसेवकाला कर्तव्य बजावण्यापासून परावृत्त केल्याबद्दल" लोकांविरुद्ध खटले नोंदवले.

- यामध्ये दरोडे, चोरी आणि मोटार वाहन चोरीच्या घटनाही सर्वाधिक घडल्या आहेत.

IIIT-B ने विद्यार्थ्यांसाठी 'रिचार्ज झोन' सेट केला आहे

संदर्भ:

- आयआयटी-बॉम्बेच्या स्टुडंट वेलनेस सेंटरने (SWC) उच्च-दाब प्लेसमेंट हंगामात विद्यार्थ्यांना तणावमुक्त करण्यात मदत करण्यासाठी 'रिचार्ज झोन' सुरू केला आहे.
- या झोनमध्ये फूट स्पा, पाळीव प्राणी उपचार, आर्ट थेरपी आणि योग यासारख्या विविध तणाव-मुक्ती क्रियाकलाप उपलब्ध आहेत.
- प्लेसमेंट प्रक्रियेतील चढ-उतारांदरम्यान विद्यार्थ्यांना समुपदेशन आणि समर्थन करण्यासाठी सर्वांगीण दृष्टीकोन प्रदान करण्याचा या उपक्रमाचा उद्देश आहे.
- या सेवा मोफत पुरविल्या जातात आणि विद्यार्थ्यांना आणि शिक्षकांकडून सकारात्मक प्रतिसाद मिळाला आहे.

महाराष्ट्रातील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे पंतप्रधान मोदींच्या हस्ते अनावरण

संदर्भ:

- महाराष्ट्रातील सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील राजकोट किल्ल्यावरील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे पंतप्रधान मोदींनी अनावरण केले.
- यात छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या समृद्ध सागरी वारशाला आणि त्यांनी किनारी आणि सागरी किल्ल्यांचे बांधकाम यांना आदरांजली वाहिली.
- पंतप्रधान मोदी यांनी सिंधुदुर्गातील नौदल दिन 2023 च्या सोहळ्यालाही हजेरी लावली आणि कोणत्याही देशासाठी समुद्रातील सामर्थ्याच्या महत्त्वावर भर दिला.

सरकार 28% GST स्लॅबमध्ये बेटिंग, गेमिंग आणणार आहे महत्त्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी ऑनलाइन गेमिंग, सट्टेबाजी, कॅसिनो, घोडदौड आणि लॉटरीच्या GST दरांमध्ये सुधारणा करण्यासाठी विधेयक सादर केले.
- प्रस्तावित दुरुस्तीचे उद्दिष्ट या उपक्रमांना 28 टक्के या सर्वोच्च GST ब्रॅकेटमध्ये ठेवण्याचे आहे.
- महाराष्ट्र वस्तू आणि सेवा कर अधिनियम, 2017 मधील बदलांना या दुरुस्ती विधेयकाचे लक्ष्य आहे.
- या दुरुस्तीमध्ये राज्यातील मनोरंजन आणि गेमिंगच्या विशिष्ट प्रकारांसाठी कर आकारणीचे नियमन करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

सलग तिसऱ्या वर्षी महाराष्ट्र 'सर्वाधिक भ्रष्ट'

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- 2022 मध्ये देशात सर्वाधिक भ्रष्टाचाराची प्रकरणे महाराष्ट्रात नोंदली गेली, ज्यामध्ये दोषी ठरविण्याचा दर 8.2% आणि न्यायालयांमध्ये प्रलंबित 94% इतका आहे.

- महाराष्ट्र लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने (ACB) तक्रारदारांसाठी एक ॲप आणि हेल्पलाइन क्रमांक सेट केला आहे.
- NCRB अहवालात असे दिसून आले आहे की केवळ दोन व्यक्तींना सेवेतून काढून टाकण्यात आले आणि सहा जणांना तुरुंगवास किंवा मोठी शिक्षा सुनावण्यात आली.

माओवादी गुन्ह्यांपैकी 8% गुन्हे महाराष्ट्र घडवतो

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- भारतातील माओवादी हिंसाचार हे छत्तीसगड आणि महाराष्ट्रात मोठ्या प्रमाणात केंद्रित असल्याचे 2022 साल दाखवते.
- या यादीत महाराष्ट्र दुसऱ्या क्रमांकावर आहे, परंतु भारतातील एकूण माओवादी गुन्ह्यांपैकी फक्त 8% प्रकरणे (298) येथे नोंदली गेली आहेत.
- भारतातील बंडखोरांनी केलेल्या गुन्ह्यांपैकी 73% गुन्ह्यांसह छत्तीसगड आघाडीवर आहे.
- एनसीआरबीच्या आकडेवारीने हेही अधोरेखित केले आहे की भारतातील सहा राज्ये; छत्तीसगड, आंध्र प्रदेश, केरळ, मध्य प्रदेश, महाराष्ट्र आणि तेलंगणा या राज्यांमध्ये माओवाद्यांच्या विविध गुन्ह्यांची नोंद आहे.

महाराष्ट्रात पर्यावरण संरक्षण कायद्याचे उल्लंघन होत आहे

संदर्भ:

NCRB च्या अहवालानुसार,

- 2022 मध्ये पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 (EPA) अंतर्गत सर्वाधिक (198) प्रकरणे MH मध्ये नोंदवली गेली आहेत.
- EPA, 1986 पर्यावरण प्रदूषण रोखून, नियंत्रित करून आणि कमी करून पर्यावरणाच्या गुणवत्तेचे संरक्षण आणि सुधारणा करण्याशी संबंधित आहे.

लेझीम नृत्य

संदर्भ:

- लेझिम हे महाराष्ट्राचे चैतन्यशील आणि उत्साही लोकनृत्य आहे
- हे पारंपारिकपणे स्त्रियांद्वारे केले जाते, जरी पुरुष आणि मुले देखील काही भिन्नतेमध्ये भाग घेतात.
- नृत्याचे वैशिष्ट्य म्हणजे त्याचे तालबद्ध पाऊल आणि हातात धरलेल्या मेटल प्लेट्सचा (ताल) वापर.
- लेझिमचा उगम अस्पष्ट आहे, परंतु त्याचा उगम महाराष्ट्राच्या ग्रामीण भागात झाल्याचे मानले जाते.
- लेझिमचे अनेक प्रकार आहेत, काही लोकप्रिय प्रकारांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

1. **ढोलकी लेझिम:** या भिन्नतेमध्ये ढोलकी हे प्राथमिक वाद्य आहे आणि ते ग्रामीण भागात अनेकदा सादर केले जाते.

2. **ताशा लेझिम:** या भिन्नतेमध्ये ताशा हे प्राथमिक वाद्य आहे आणि ते त्याच्या उत्साही आणि शक्तिशाली आवाजासाठी ओळखले जाते.
3. **खादी लेझिम:** हा प्रकार धातूच्या थाळ्याऐवजी लाकडी काठ्या वापरून केला जातो.

NA/NA योजना

- पनवेल ग्रामस्थांनी सिडकोच्या नैना योजनेला केलेल्या विरोधाने आता बेमुदत उपोषणाचे स्वरूप धारण केले असून ही योजना मार्गे न घेतल्यास ग्रामस्थ आमरण उपोषणास तयार आहेत.
- नवी मुंबई विमानतळ प्रभाव अधिसूचित क्षेत्र (NA/NA) प्रकल्प नवी मुंबई विमानतळाच्या 25 किमी परिघात 371 चौरस किमीमध्ये पसरलेला आहे ज्यामध्ये 174 गावे आहेत.
- यात पारंपारिक भूसंपादन प्रक्रियेचा समावेश नाही.
- या योजनेत गावकऱ्यांद्वारे लँड पूलिंगचा प्रस्ताव आहे ज्यामध्ये प्रकल्पासाठी विशेष नियोजन प्राधिकरण असलेल्या सिडकोला पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी 60% जमीन ठेवायची आहे आणि उर्वरित 40% पीएपीना 2.5 FSI सह मिळेल. सिडकोला ग्रामस्थांना कोणतीही आर्थिक भरपाई द्यावी लागत नाही.

कोल्हापूर विमानतळाला पुढील 5 वर्षासाठी IFR परवाना मिळणार आहे

कोल्हापूर शहरातील विमानतळाला आता पाच वर्षासाठी IFR (इन्स्ट्रुमेंट फ्लाइट नियम) परवाना मिळाला आहे.

- हा परवाना कमी दृश्यमानतेच्या परिस्थितीत विमानाच्या टेक-ऑफ आणि लँडिंगसाठी महत्त्वपूर्ण आहे,
- यामुळे कोल्हापूर विमानतळाला प्रत्येक हवामान परिस्थितीत सुरळीत आणि कार्यक्षम हवाई सेवा देण्यात मदत होईल.

बेटिंग, गेमिंगवर 28 टक्के जीएसटी

- बेटिंग आणि गेमिंगला जीएसटीच्या कक्षेत आणण्यासाठी महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी प्रस्तावित सुधारणा विधेयक मांडले.
- ऑनलाइन गेमिंग, सट्टेबाजी, कॅसिनो, घोडदौड आणि लॉटरी यांचे 28 टक्के GST ब्रॅकेट अंतर्गत वर्गीकरण करण्याचे या विधेयकाचे उद्दिष्ट आहे.
- हे विधेयक मान्य झाल्यास, महाराष्ट्र वस्तु आणि सेवा कर अधिनियम, 2017 मध्ये सुधारणा केली जाईल.

महाराष्ट्रात वाहतूक नियमांचे उल्लंघन वाढत आहे

- महाराष्ट्रात वाहतूक नियमांच्या उल्लंघनात मोठी वाढ झाली आहे.
- या संदर्भात, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण, मुंबई यांनी एकूण 17,10,519 वाहनधारकांना नोटिसा बजावल्या असून, त्यांचा प्रलंबित दंड त्वरित भरावा, असे आवाहन केले आहे.

बद्दल:

- जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण (DLSA) ही कायदेशीर सेवा प्राधिकरण कायदा, 1987 अंतर्गत स्थापन केलेली वैधानिक संस्था आहे.
- समाजातील दुर्बल घटकांना मोफत आणि सक्षम कायदेशीर सेवा प्रदान करणे हा यामागील उद्देश आहे.

ठाण्यातील कसारा येथे मालगाडी रुळावरून घसरली

- ठाण्याच्या कसाराजवळ मालगाडीचे दोन डबे रुळावरून घसरले
- कल्याण स्टेशन रोड एआरटी (अपघात रिलीफ ट्रेन) आणि इगतपुरी स्टेशन रेल्वे एआरटी (अपघात रिलीफ ट्रेन) मागवून अपघातस्थळी हलवण्यात आले.

सरकारची लव्ह जिहाद समिती रद्द करण्याची मागणी

- समाजवादी पक्षाचे आमदार रईस शेख यांनी महाराष्ट्रातील 'आंतरधर्मीय विवाह कुटुंब समन्वय समिती' रद्द करण्याची मागणी केली आहे.
- वर्षभरापूर्वी स्थापन झाल्यापासून केवळ 402 तक्रारी आल्याचे त्यांनी सांगितले.
- या समितीची स्थापना 13 डिसेंबर 2022 रोजी राज्याच्या माजी महिला आणि बाल विकास (WCD) मंत्री मंगा प्रभात लोढा यांनी केली होती.
- 'लव्ह जिहाद'च्या प्रकरणांचा मागोवा घेण्याचा उद्देश होता.

एफडीएच्या कारवाईनंतर बडे मिया, पापा पांचो खुले झाले आहेत

संदर्भ:

- मुंबईतील पाककलेच्या लँडस्केपमध्ये अव्वल असलेली दोन रेस्टॉरंट्स- बडे मिया आणि पापा पांचो दा ढाबा अलीकडेच एप्रिलमध्ये एफडीए (अन्न आणि औषध प्रशासन) च्या छाप्प्यानंतर पुन्हा सुरू झाली आहेत.

बद्दल:

- अन्न आणि औषध प्रशासन (FDA) ही एक फेडरल एजन्सी आहे जी मानवी आणि पशुवैद्यकीय औषधे, जैविक उत्पादने, वैद्यकीय उपकरणे आणि आमच्या अन्न

पुरवठ्याची सुरक्षितता, परिणामकारकता आणि सुरक्षितता सुनिश्चित करून सार्वजनिक आरोग्याचे रक्षण करण्यासाठी जबाबदार आहे.

- हे सौंदर्यप्रसाधने, तंबाखू उत्पादने आणि रेडिएशन उत्सर्जित करणारी उत्पादने देखील नियंत्रित करते.

सायबर गुन्ह्यांच्या घटनांमध्ये 56% वाढ

- तंत्रज्ञानाच्या झपाट्याने प्रगतीमुळे नवी मुंबई विभागात सायबर गुन्ह्यांच्या घटनांमध्ये 56% वाढ झाली आहे.
- फर्स्ट इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट्स (एफआयआर) मध्ये अर्जाचे रूपांतर होण्यामध्ये लक्षणीय वाढ झाली आहे, ज्यामुळे परिसरात सायबर गुन्ह्यांचा शोध वाढला आहे.

भगवान रामाच्या पावलांचे ठसे शोधणारी अनोखी मोहीम

- अध्यात्म आणि शारीरिक तंदुरुस्ती यांच्यातील समतोल साधण्यासाठी महाराष्ट्रातील तीन माजी सैनिकांनी 'राम वन गमन पथ' या अनोख्या आंतरराष्ट्रीय सायकल मोहिमेला सुरुवात केली.
- हे प्रभू रामाच्या पावलांचे ठसे जेथे उपलब्ध असतील तेथे शोधणे आहे.
- सुभेदार उल्लास कुलकर्णी, कर्नल शिवनारायण मिश्रा आणि डॉ. साहेबराव कासव हे त्रिकूट 24 नोव्हेंबर रोजी अयोध्या, उत्तर प्रदेश येथील रामजन्मभूमी येथून मोहिमेवर निघाले.

मुंबईतील हवेची गुणवत्ता सुधारली

- मुंबई हायकोर्टाने वायू प्रदूषणाबाबत केलेल्या स्वतःच्या जनहित याचिकेत गेल्या निर्देशानंतर मुंबईच्या हवेची गुणवत्ता सुधारल्याचे निरीक्षण नोंदवले.
- राज्याने सादर केलेल्या एअर क्वालिटी इंडेक्स (AQI) डेटाने मोठ्या प्रमाणात मध्यम पातळी दर्शविली आहे.
- HC म्हणाले की AQI 50 च्या खाली, समाधानकारक पातळी आणण्यासाठी सामूहिक प्रयत्नांची गरज आहे.

इथेनॉल उत्पादनासाठी खात्रीशीर मका खरेदी

- महाराष्ट्र आणि कर्नाटकातील साखर उत्पादनात अपेक्षित घट झाल्याच्या प्रतिसादात, सरकारने धान्य-आधारित इथेनॉल उत्पादनावर लक्ष केंद्रित करण्याची योजना आखली आहे, विशेषतः मक्यापासून.
- या योजनेत नाफेड आणि एनसीसीएफ या सरकारी कृषी सहकारी संस्थांकडून एमएसपीवर

शेतकऱ्यांकडून मक्याची नोंदणी आणि खरेदी यांचा समावेश आहे.

- त्यानंतर धान्यावर आधारित डिस्टिलरीना मका पुरवठा केला जाईल.
- शेतकऱ्यांना MSP मिळावा आणि मका लागवडीला प्रोत्साहन मिळावे यासाठी आनुषंगिक खर्च अन्न मंत्रालय उचलेल.

मराठवाड्यातील लातूरसाठी स्वतंत्र राज्य विद्यापीठ

- मराठवाड्यातील लातूरसाठी स्वतंत्र राज्य विद्यापीठ स्थापन करण्याची मागणी विविध नागरी समाज गटांनी लावून धरली आहे.
- लातूरने गेल्या काही वर्षांत महाराष्ट्राचे शैक्षणिक केंद्र म्हणून ओळख निर्माण केली आहे.
- या गटांनी नवीन विद्यापीठ तयार करण्यासाठी स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा (SRTM) विद्यापीठ, नांदेडचे विभाजन करण्याची मागणी केली आहे.

आयुष्मान भारत

- छत्रपती संभाजीनगरमध्ये आयुष्मान हेल्थ कार्डच्या 23.3 लाखाहून अधिक लाभार्थ्यांची नोंदणी झाली आहे, परंतु या कार्डसच्या अनिवार्य ई-केवायसीपैकी केवळ 19% आतापर्यंत केले गेले आहेत.

बद्दल:

- आयुष्मान भारत ही भारत सरकारची एक प्रमुख योजना आहे जी प्रति कुटुंब प्रति वर्ष 5 लाख रुपयांचे परिभाषित लाभ कवच देते.
- नॅशनल हेल्थ पॉलिसी 2017 द्वारे शिफारस केल्यानुसार लॉन्च केले गेले आहे, त्याचे उद्दिष्ट सार्वत्रिक आरोग्य कवरेज (UHC) चे ध्येय साध्य करणे आहे.

नमो महारोजगार योजना

- नमो महारोजगार योजना हा राज्यातील बेरोजगारी दूर करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारचा एक उपक्रम आहे.
- हे प्रामुख्याने "नमो महारोजगार मेळावा" नावाचे मोठ्या प्रमाणात रोजगार मेळावे आयोजित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते जेथे कंपन्या आणि संभाव्य कर्मचारी थेट कनेक्ट होऊ शकतात.
- नोकरीच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी हा उपक्रम खाजगी क्षेत्राशी सहकार्य करतो.

भारतीय तटरक्षक दलाची ताफा 200 जहाजे, 100 विमानांपर्यंत वाढवण्याची योजना आहे

- भारतीय तटरक्षक दल 2025 किंवा 2026 च्या अखेरीस आपला ताफा 200 जहाजे, 100 विमाने पर्यंत वाढवण्याची योजना आखत आहे.

- सध्या भारतीय तटरक्षक दलाकडे सुमारे 157 जहाजे आणि सुमारे 78 विमाने आहेत.
- भारतीय तटरक्षक दल (ICG) हे भारतातील एक बहु-मिशन, सशस्त्र निमलष्करी दल आहे
- याचे प्रमुख महासंचालक असतात, मुख्यालय नवी दिल्ली येथे होते.

दलाई लामा धम्म दीक्षे ला उपस्थित राहणार

- दलाई लामा महालक्ष्मी रेसकोर्स येथे आयोजित होणाऱ्या बौद्ध धर्मावरील 'धम्म दीक्षा' या आंतरराष्ट्रीय परिषदेला उपस्थित राहणार आहेत.
- धम्म दीक्षा, म्हणजे "धर्मात दीक्षा" ही बौद्ध धर्मावरील ऐतिहासिक आंतरराष्ट्रीय परिषद 15-16 डिसेंबर 2023 रोजी मुंबईत होणार आहे.
- डॉ. बी.आर.आंबेडकर यांचे स्वप्न पूर्ण करणारी ही ऐतिहासिक घटना असेल. आंबेडकर यांनी 1956 मध्ये बौद्ध धर्म स्वीकारल्यानंतर अशी परिषद आयोजित करण्याची योजना आखली होती.

ऑनलाइन गुन्हांचा सामना करण्यासाठी एकात्मिक सायबर प्लॅटफॉर्म

- सायबर गुन्हांचा शोध आणि मुकाबला करण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र सरकार एक समर्पित सायबर व्यासपीठ स्थापन करणार आहे.
- बँका, एनबीएफसी, सर्व सोशल मीडिया साइट्स इत्यादींसह सर्व वित्तीय संस्थांना या व्यासपीठावर एकत्र आणण्यासाठी हे एक अतिशय गतिमान व्यासपीठ असेल.
- हे नवीनतम सॉफ्टवेअरसह एकत्रित केले जाईल जे खूप जलद प्रतिसाद वेळ तयार करेल.

2027 पर्यंत संपूर्ण बेस्टच्या ताफ्यात स्वच्छ ऊर्जेवर चालणाऱ्या बसेस असतील

- 2027 पर्यंत संपूर्ण बेस्टच्या ताफ्यात स्वच्छ ऊर्जेवर चालणाऱ्या बसेस असतील.
- 3,000 इलेक्ट्रिक बसेस आणि कॉम्प्रेस्ड नॅचरल गॅस (CNG) वर चालणाऱ्या 200 बसेसचे टेंडर काम आधीच पूर्ण केले आहे.
- या 3,000 ई-बसपैकी 900 डबलडेकर असतील.

अमृता पुजारीने महिला महाराष्ट्र केसरी कुस्तीचे विजेतेपद पटकावले

- शिरोळ येथील अमृता शशिकांत पुजारी हिने चंद्रपूर येथे झालेल्या महाराष्ट्र केसरी कुस्ती स्पर्धेत प्रतिष्ठेचा महाराष्ट्र केसरीचा किताब पटकावला.

- या स्पर्धेत राज्यभरातील 600 हून अधिक पैलवानांचा सहभाग होता.

सिडको करणार उलवे नदीच्या विस्तारीकरणाचे काम

- नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळाच्या (NMIA) आजूबाजूच्या गावांमधील पूरसदृश परिस्थिती कमी करण्यासाठी आणि टाळण्यासाठी शहर आणि औद्योगिक विकास महामंडळाने (सिडको) उलवे नदीच्या पात्राचा विस्तार आणि गाळ काढण्याचे काम हाती घेतले आहे.
- राज्य महामार्ग (SH)-54 पासून राष्ट्रीय महामार्ग (NH)-4B पर्यंत जाणाऱ्या नदीचा एक भाग पारगाव, डुंगी, दापोली, भंगारपाडा आणि खालचे ओवळे या पाच गावांमध्ये पूर टाळण्यासाठी पुन्हा विभागला जाणार आहे.

माथेरानच्या शार्लोट तलावाचे पुनरुज्जीवन करणार आहे

- हिल स्टेशनला पिण्यायोग्य पाण्याचा एकमेव स्रोत असलेल्या माथेरानमधील शार्लोट तलावाचे पुनरुज्जीवन करण्याचा निर्णय राज्य सरकारने घेतला आहे.
- हे केंद्राच्या अमृत 2.0 अभियानांतर्गत केले जाईल.
- धरणाची भिंत, दृष्टिकोन विकसित करून आणि प्लाझा उभारून पर्यटकांसाठी पायाभूत सुविधांच्या विकासाचाही या प्रकल्पात समावेश आहे.

विजय दिवस

- विजय दिवस, 16 डिसेंबर रोजी साजरा केला जातो, 1971 च्या मुक्तियुद्धात भारतीय सशस्त्र दलांनी पाकिस्तानवर मिळवलेल्या ऐतिहासिक विजयाची आठवण म्हणून.
- त्यातून बांगलादेशाला स्वातंत्र्य मिळाले.
- पाकिस्तानपासून स्वातंत्र्याच्या बंगाली लढ्यात हे युद्ध सुरू झाले.
- भारतीय सैन्याने, ऑपरेशन विजय अंतर्गत, मुक्ती वाहिनी (बंगाली मुक्ती दलाला) मदत करत, एक जलद आणि धोरणात्मक आक्रमण सुरू केले.
- 13 दिवसांच्या आत, पाकिस्तानी सैन्याने शरणागती पत्करली आणि संघर्षाचा शेवट झाला.
- विजय दिवस 3,800 हून अधिक भारतीय सैनिकांच्या बलिदानाचा सन्मान करतो आणि सशस्त्र दलांनी दाखवलेले धैर्य आणि एकता साजरी करतो.

लोणार सरोवर

- लोणार सरोवर महाराष्ट्रातील बुलढाणा जिल्ह्यातील दख्खनच्या पठारावर आहे

- खगोलीय टक्कराने साकारलेला हा निसर्गाचा विलोभनीय देखावा आहे.
- हे अनोखे सरोवर, ज्याला लोणार विवर म्हणूनही ओळखले जाते, ते 50,000 वर्षापूर्वी झालेल्या उल्कापिंडाच्या आघातामुळे तयार झालेले एक खगोल आहे.

मुख्य वैशिष्ट्ये:

- **मूळ:** अंदाजे 1.2 किलोमीटर व्यासाचा आणि 150 मीटर खोलीसह उल्का प्रभावित विवर.
- **खारट-सोडा तलाव:** पाणी अत्यंत क्षारीय (pH 10.5) आणि सोडियम आणि कार्बोनेट क्षारांनी समृद्ध आहे, जे अद्वितीय वनस्पती आणि जीवजंतूना आधार देते.

गालगुंडाचे दुर्मिळ दुष्परिणाम नोंदवले गेले

- डॉक्टरांनी व्हायरल इन्फेक्शनशी संबंधित एक असामान्य गुंतागुंत नोंदवल्यामुळे मुंबईत गालगुंडाच्या प्रकरणांमध्ये वाढ झाल्याने चिंता वाढली आहे: श्रवणशक्ती कमी झाली आहे.
- गालगुंड हा पॅरामीक्सोव्हायरस या गालगुंडाच्या विषाणूमुळे होतो.

बद्दल:

- गालगुंड हा एक संसर्गजन्य विषाणूजन्य संसर्ग आहे जो पॅरोटीड लाळ ग्रंथींच्या सूजाने दर्शविला जातो, पारंपारिकपणे बालरोग वयोगटावर परिणाम करतो परंतु किशोर आणि प्रौढांना देखील प्रभावित करू शकतो.
- एक सौम्य रोग मानला जात असताना, गालगुंडामुळे गंभीर दुष्परिणाम होऊ शकतात, एक किंवा दोन्ही कानांचे ऐकणे कमी होणे ही संभाव्य गुंता गुंतांपैकी एक आहे, तात्पुरती किंवा कायमची.

भारताची पहिली महिला कसोटी पंच

- वृंदा घनश्याम राठी भारताच्या पहिल्या महिला कसोटी पंच बनल्या आहेत.
- डीवाय पाटील स्टेडियमवर भारत आणि इंग्लंड यांच्यातील कसोटीच्या पहिल्या दिवशी तिने तिचे नाव कोरले.

बद्दल:

- नवी मुंबईत जन्मलेल्या राठीने 2014 मध्ये पंचांची परीक्षा उत्तीर्ण केली आणि त्यानंतर विविध सामन्यांमध्ये भूमिका बजावली.
- 2022 मध्ये ती बर्मिंगहॅम येथील राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेत उभी राहिली.
- राठीने महिला टी-20 विश्वचषक, महिला प्रीमियर लीग आणि आशियाई खेळांमध्येही भूमिका बजावली.
- या कसोटीमध्ये अखिल भारतीय अंपायरिंग शोचा समावेश आहे.

ठाणे खाडी

- ठाणे खाडी ही मुंबई शहर आणि महाराष्ट्रातील ठाणे जिल्ह्यामध्ये वसलेली एक 28 किमी लांबीची मोहरी नदी आहे.
- "मुंबईची लाइफलाइन" अशी बिरुदावली मिळवून या प्रदेशाच्या पर्यावरणीय आणि आर्थिक जडणघडणीत ती महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.

महत्वाची वैशिष्ट्ये:

1. **जैवविविधता हेवन:** ठाणे खाडीमध्ये 350 हून अधिक प्रजातींचे पक्षी, 130 प्रजातींचे मासे आणि असंख्य अपृष्ठवंशी प्राण्यांनी भरलेली वैविध्यपूर्ण परिसंस्था आहे.
2. हे भव्य ग्रेटर फ्लेमिंगोसह मध्य आशियाई उड्डाण मार्गाने प्रवास करणाऱ्या स्थलांतरित पक्ष्यांसाठी एक महत्त्वपूर्ण थांबा म्हणून काम करते.
3. **खारफुटीचे नंदनवन:** खाडीवर हिरवीगार खारफुटीची जंगले आहेत, नैसर्गिक फिल्टर म्हणून काम करतात जे पाणी शुद्ध करतात, किनारपट्टीची धूप रोखतात आणि असंख्य प्रजातींना प्रजननासाठी जागा देतात.

रायगड किल्ला

- **रायगड किल्ला** भारताच्या महाराष्ट्रातील सह्याद्रीच्या पर्वतरांगांमध्ये आहे.
- हा मराठा अभिमान आणि लवचिकतेचे शक्तिशाली प्रतीक आहे.
- हा 17 व्या शतकात महान छत्रपती शिवाजी महाराजांनी बांधला होता.
- या अभेद्य किल्ल्याने सुमारे तीन दशके मराठा साम्राज्याची राजधानी म्हणून काम केले, भारतातील सर्वात प्रसिद्ध राज्यकर्त्यांपैकी एकाचा उदय आणि गौरव पाहिला.

परदेशी गुंतवणूकदार महाराष्ट्राला पसंती देतात

- गेल्या तीन महिन्यांत ₹28,868 कोटी रुपयांची गुंतवणूक आकर्षित करून भारतातील थेट विदेशी गुंतवणुकीसाठी (FDI) महाराष्ट्र हे सर्वोच्च गंतव्यस्थान राहिले आहे.
- रायगड जिल्ह्यात सुमारे ₹35,000 कोटींची गुंतवणूक होण्याची अपेक्षा आहे.

एलिफंटा लेणी

- **एलिफंटा लेणी**, ज्यांना घारापुरीची लेणी म्हणूनही ओळखले जाते, हे मुंबईच्या किनारपट्टीवर असलेल्या एलिफंटा बेटावर असलेल्या खडक कापलेल्या मंदिरांचा समूह आहे.
- या गुहा एकाच बेसाल्ट खडकात कोरलेल्या आहेत.

- एलिफंटा लेणी युनेस्कोच्या जागतिक वारसा स्थळ आहेत.
- कालचुरी राजघराण्याच्या कारकिर्दीत 5व्या ते 7व्या शतकादरम्यान या लेण्यांचे उत्खनन करण्यात आल्याचे मानले जाते.
- या गुफा हिंदू देव शिव यांना समर्पित आहेत, त्यांच्या रूपांचे आणि कथांचे विविध चित्रण आहेत.

पैठणी साड्या

- पैठणी साड्या या उत्कृष्ट हातमागाच्या रेशमी साड्या आहेत, ज्या किचकट सोन्याच्या जरीच्या कामाने विणलेल्या आहेत, ज्याचा उगम महाराष्ट्रातील पैठण शहरातून झाला आहे.
- त्यांना त्यांच्या शाही वैभव आणि गुंतागुंतीच्या विणण्याच्या तंत्रासाठी "रेशीमची राणी" म्हटले जाते.
- या साड्या त्यांच्या दोलायमान रंगांसाठी, आणि आलिशान पोतसाठी प्रसिद्ध आहेत, ज्यामुळे त्यांना प्रतिष्ठित मालमत्ता आणि मौल्यवान वारसा आहे.
- या साड्या पारंपारिकपणे शुद्ध तुतीच्या सिल्कने विणल्या जातात
- किचकट जरी (सोन्याचा किंवा चांदीचा धागा) विणलेल्या नमुन्यांमध्ये पक्षी, कमळाची फुले, पेस्ले आणि भौमितिक रचना दिसतात.

चाणक्य सेंटर फॉर एक्सलन्स

- महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ कार्ला, लोणावळा येथे 'चाणक्य सेंटर फॉर एक्सलन्स' उभारणार आहे.
- या केंद्रामध्ये कन्व्हेन्शन हॉल, एक्झिबिशन सेंटर, साहसी क्रीडा मैदान आणि वॉटरपार्क, टेंट सिटी, चाणक्याचा 42 फूट उंच पुतळा, एक संग्रहालय आणि एक वेलनेस सेंटर यांसारख्या सुविधांचा समावेश असेल.
- हे केंद्र आर्य चाणक्याचा राजकीय सिद्धांत, आर्थिक विचार, युद्धनीती, जीवनशैली आणि इतर तात्विक कल्पना प्रदर्शित करेल.

तिसरी मुंबई नावाचे नवीन शहर

- MH राज्य सरकारने 'तिसरी मुंबई' नावाचे नवीन शहर विकसित करण्याच्या विस्तृत प्रस्तावाला अंतिम रूप दिले आहे.
- मुंबई महानगर प्रदेशातील (MMR) वाढत्या लोकसंख्येला उत्तम घरे, पायाभूत सुविधा आणि मजबूत वाहतूक सुविधा उपलब्ध करून देणे हे उद्दिष्ट आहे.
- हे शहर नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळाच्या आसपास प्रस्तावित आहे.

- हे महत्त्वपूर्ण कनेक्टर अटलबिहारी वाजपेयी शिवडी-न्हावा शेवा अटल सेतू, ज्याला मुंबई ट्रान्स हार्बर लिंक (MTHL) म्हणूनही ओळखले जाते, द्वारे मुंबईशी जोडले जाईल.

कोल्हापूर गूळ

- कोल्हापूर गूळ हा महाराष्ट्रातील कोल्हापूर जिल्ह्यात उत्पादित होणारा एक नैसर्गिक गोड पदार्थ आहे
- यात एक अद्वितीय चव, सुगंध आणि आरोग्य फायदे आहेत.
- याने 2014 मध्ये प्रतिष्ठित भौगोलिक संकेत (GI) टॅग मिळवला.
- पंचगंगा आणि कृष्णा नद्यांच्या सुपीक किनाऱ्यावर सेंद्रिय पद्धतीने पिकवलेल्या उसापासून ते तयार केले जाते.
- उसाचा रस भेंडी आणि चुना यांसारख्या नैसर्गिक घटकांचा वापर करून उकडलेला आणि स्पष्ट केला जातो, नंतर तो एकाग्र केला जातो आणि ब्लॉकमध्ये तयार केला जातो.
- त्यात लोह, कॅल्शियम, फॉस्फरस, पोटॅशियम आणि खनिजे भरपूर प्रमाणात असतात.
- त्यात अँटिऑक्सिडंट्सचा स्रोत आहे आणि पचनास मदत करते.

लेझिम नृत्य

- लेझिम हा एक चैतन्यशील आणि उत्साही लोकनृत्य प्रकार आहे जो महाराष्ट्रातून उद्भवला आहे
- हे गणेश चतुर्थी, नवरात्री आणि विवाहसोहळ्यांसारख्या उत्सवांच्या प्रसंगी स्त्रियांद्वारे पारंपारिकपणे केले जाते.
- "लेझिम" हा शब्द "लेझिमगा" या मराठी शब्दापासून आला आहे, ज्याचा अर्थ "खेळणे" आहे.
- लेझिम महिलांच्या गटाद्वारे केले जाते, सामान्यतः 10 ते 50 सहभागी असतात.
- ढोलकी (दंडगोलाकार ढोलकी) आणि काहीवेळा ताशा (केटलड्रम) वर दमदार ढोलकीसह नृत्य केले जाते.
- कोरिओग्राफीमध्ये समक्रमित पावले, टाळ्या आणि हात आणि हातांच्या हालचालींचा समावेश असतो.
- नर्तक दोन ओळींमध्ये एकमेकांसमोर उभे राहतात, एक सजीव आणि दृश्यास्पद कामगिरी तयार करतात.
- पारंपारिक लेझिम पोशाखात सामान्यतः रंगीबेरंगी साड्या किंवा घागरा-चोली सेट असतात, जे घुंगरू (घोट्याच्या घंटा) सारख्या दागिन्यांनी सजलेले असतात.

अजिंक्यतारा किल्ला

- अजिंक्यतारा किल्ला, ज्याला सिंहगड किल्ला म्हणूनही ओळखले जाते, महाराष्ट्राच्या पुण्याजवळील सह्याद्री पर्वत रांगेतील 2,130 फूट उंच शिखरावर सेन्टीनल उभा आहे.
- तो 17 व्या शतकात शिवाजी महाराजांनी बांधला होता.
- अजिंक्यतारा किल्ल्याने अनेक लढायांमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावली.
- त्याच्या भक्कम भिंती, तटबंदीचे दरवाजे आणि मोक्याच्या दृष्टीने ठेवलेल्या तोफांनी मुघलांचे अनेक हल्ले परतवून लावले आणि मराठा प्रतिकाराचे प्रतीक म्हणून त्याचा दर्जा मजबूत केला.
- मराठे, मुघल आणि ब्रिटीश यांच्यातील सत्तासंघर्षाचा साक्षीदार असलेला किल्ला इतिहासात अनेक वेळा बदलला.

शिव-सृष्टी प्रकल्प

- छत्रपती संभाजी नगर (पूर्वीचे औरंगाबाद) येथील शिव-सृष्टी प्रकल्प हा एक महत्त्वाकांक्षी उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश पूज्य मराठा राजा छत्रपती शिवाजी महाराज यांना समर्पित सांस्कृतिक आणि आध्यात्मिक संकुल तयार करणे आहे.

प्रकल्पात समाविष्ट आहे:

- भव्य मंदिर:
 - भगवान शिवाला समर्पित, हे गुजरातमधील प्रतिष्ठित सोमनाथ मंदिराची प्रतिकृती असेल.
- संग्रहालय:
 - छत्रपती शिवाजी महाराज आणि मराठा इतिहासाचे जीवन आणि कर्तृत्व दर्शविणारी गृहनिर्माण कलाकृती आणि प्रदर्शने.
- सांस्कृतिक केंद्र:
 - परफॉर्मिंग आर्ट्स, प्रदर्शने आणि मराठा संस्कृती आणि वारसा यांना प्रोत्साहन देणारे शैक्षणिक कार्यक्रम आयोजित करणे.
- थीम पार्क:
 - मराठा इतिहास आणि मूल्ये दर्शविणारी सवारी आणि आकर्षणे.
- ओपन एअर थिएटर:
 - सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी.

पश्चिम रेल्वेचा कुली नंबर 1' उपक्रम

- एका अनोख्या उपक्रमात, पश्चिम रेल्वेने (WR) एक उपक्रम सुरू केला आहे - 'कुली नंबर 1'
- हे परवानाधारक सहाय्यक आणि प्रवाशांच्या परस्पर फायद्यासाठी आहे.

- हा उपक्रम मुंबई-मुख्यालय असलेल्या WR च्या मुंबई विभागात सुरू करण्यात आला आहे.
- परवानाधारक सहाय्यक (परवानाधारक पोर्टर) भारतातील रेल्वे व्यवस्थेत अविभाज्य भूमिका बजावतात आणि लांब पल्ल्याच्या प्रवाशांच्या एकूण रेल्वे प्रवासाच्या अनुभवात एक महत्त्वाचे मूल्य जोडतात.

न्यायमूर्ती शिंदे समितीने मराठा आरक्षणाबाबत अहवाल सादर केला

- मराठा विरुद्ध ओबीसी आरक्षणाच्या मुद्द्यावर महत्त्वपूर्ण घडामोडी करताना, जुन्या नोंदींवर आधारित कुणबी-मराठा आणि मराठा-कुणबी प्रमाणपत्रे जारी करण्यासाठी मानक कार्यप्रणाली (SOP) परिभाषित करण्यासाठी एक समिती स्थापन करण्यात आली.
- न्यायमूर्ती संदीप शिंदे (निवृत्त) या समितीचे अध्यक्ष होते आणि त्यांनी आता हा अहवाल एमएच सरकारला सादर केला आहे.

टीप:

- कुणबी या मराठ्यांच्या पोटजाती आहेत आणि इतर मागासवर्गीय (OBC) अंतर्गत येतात.

महाराष्ट्र कांदा साठवणूक बँक स्थापन करणार

- महाराष्ट्र सरकारने जाहीर केले आहे की ते राज्यभर कांदा साठवणूक बँका स्थापन करेल आणि बल्ब पिकाची ताजेपणा आणि शेल्फ लाइफ वाढवण्यासाठी विकिरणासाठी आण्विक तंत्रज्ञानाचा वापर करेल.
- कांद्याच्या भावातील चढ-उतारामुळे शेतकऱ्यांचे नुकसान होऊ नये आणि त्यांच्याकडे सुसज्ज स्टोरेज असावे यासाठी हे पाऊल उचलण्यात आले आहे.
- आण्विक तंत्रज्ञानामध्ये हानिकारक सूक्ष्मजीव मारून आणि त्यांचे शेल्फ लाइफ वाढवून कांदे खाण्यासाठी सुरक्षित करण्यासाठी आयनीकरण रेडिएशनचे नियंत्रित डोस वापरणे समाविष्ट आहे.

संरक्षण मंत्रालयाने तटरक्षक दलासाठी 6 नेक्स्ट-जनरेशन OPV साठी करार केला

- संरक्षण मंत्रालयाने माझगाव डॉकयार्ड शिपबिल्डर्स लिमिटेड (MDL), मुंबई सोबत ₹1,614.89 कोटी करारावर स्वाक्षरी केली.
- हे भारतीय तटरक्षक दल (ICG) साठी सहा नेक्स्ट-जनरेशन ऑफशोर पेट्रोल व्हेसल्स (OPV) च्या खरेदीसाठी आहे.
- खरेदी केल्या जाणाऱ्या सहा जहाजांपैकी चार सध्याच्या जुन्या ओपीव्हीची जागा घेतील आणि इतर दोन ICG ताफ्यात वाढ करतील.

6 हजार कोटी रुपयांच्या बिटकॉइन पॉन्झी घोटाळ्यात 9 विदेशी कंपन्या ईडीच्या स्कॅनरखाली

- अंमलबजावणी संचालनालय हाँगकाँग आणि एस्टोनियासह नऊ परदेशी कंपन्यांची चौकशी करत आहे.
- व्हेरिबल टेकद्वारे संचालित बिटकॉइन-आधारित पॉन्झी योजनेतून निधी वळवण्यासाठी या कंपन्यांचा वापर करण्यात आला होता.
- या योजनेने 80,000 बिटकॉइन जमा केले आणि नऊ कंपन्यांमार्फत INR 6,606 कोटी (\$915 दशलक्ष) किमतीचा निधी परदेशात मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी वळवला.
- तपासात 69 कोटी रुपयांची मालमत्ता तात्पुरती जप्त करण्यात आली आहे.

सिंधुदुर्गमध्ये नवीन कोविड-19 उप-प्रकार JN.1 आढळला

- महाराष्ट्रातील सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील एका 41 वर्षीय पुरुषाची नवीन COVID-19 उप-प्रकार JN.1 साठी सकारात्मक चाचणी झाली आहे.
- अलीकडे, जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) JN.1 ला त्याच्या झपाट्याने वाढत्या प्रसारामुळे 'स्वारस्य प्रकार' म्हणून नियुक्त केले आहे.
- तथापि, जागतिक सार्वजनिक आरोग्य धोका 'कमी' मानला जातो.

जनजागृतीमुळे रत्नागिरी अणुऊर्जा प्रकल्पाचा मार्ग मोकळा होऊ शकतो

- डॉ. माशेलकर म्हणाले की, सध्याच्या परिस्थितीत देशासाठी अणुऊर्जा अत्यावश्यक असून, अधिक ऊर्जा प्रकल्प उभारण्याची गरज आहे.
- या प्रकल्पांमुळे देशात कुठेही हानी झाल्याची घटना घडलेली नाही.
- त्यामुळे सरकारने नागरिकांमध्ये जागृती केली तर रत्नागिरीतील अणुऊर्जा प्रकल्प जोर धरू शकतो.

यूएस फुटवेअरने पलावा येथे गोदाम उघडले

- अमेरिकन फुटवेअर दिग्गज स्केचर्स ने भारतीय बाजारपेठेत विस्ताराचा भाग म्हणून मुंबईत राष्ट्रीय वितरण केंद्र उघडले आहे.
- कल्याणमधील लोढा इंडस्ट्रीयल अँड लॉजिस्टिक पार्कमधील 6,00,000 चौरस फूट सुविधा पुरवठा साखळी ऑपरेशन्स सुलभ करण्यासाठी डिझाइन केली गेली आहे आणि दररोज 60,000 युनिट्सपर्यंत पाठवू शकते.

महाराष्ट्र 2024 पासून शाळेत प्रवेश घेण्यासाठी किमान वय 3 वर्षे करणार आहे

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) 2020 च्या अनुषंगाने महाराष्ट्रातील प्रवेशाचे नियम अद्ययावत केले जातील.
- इयत्ता 1 मध्ये प्रवेश करताना मुलांचे वय सहा वर्षांचे असावे असा NEP आदेश आहे
- हे पाहता, MH शाळेत प्रवेश घेण्यासाठी किमान वय 3 वर्षांवर बदलेल.
- हे अद्ययावत धोरण 2024-25 शैक्षणिक वर्षासाठी लागू करणे अपेक्षित आहे.

बातमीतील व्यक्ती : प्रभाकर मांडे

- लोककथा, लोकसंस्कृती आणि साहित्याचे ज्येष्ठ अभ्यासक प्रभाकर मांडे यांचे अहमदनगरमध्ये निधन.
- मांडे हे मूळचे छत्रपती संभाजी नगरचे आहेत.
- त्यांच्या या अतुलनीय योगदानाबद्दल त्यांना मार्च 2023 मध्ये पद्मश्री पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.
- मांडे यांनी विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय व्यासपीठावर 25 हून अधिक शोधनिबंध सादर केले होते.

KIT स्मार्ट इंडिया हॅकाथॉनचे आयोजन करते

- कोल्हापूर इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (KIT) ने AICTE दिल्ली, संरक्षण मंत्रालय, पर्यावरण मंत्रालय आणि आयुष मंत्रालय यांच्या मदतीने स्मार्ट इंडिया हॅकाथॉनचे आयोजन केले होते.
- इंदूर इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स अँड टेक्नॉलॉजीच्या विद्यार्थ्यांच्या संघाने प्रथम पारितोषिक पटकावले.
- इंदूर-आधारित महाविद्यालयातील अभियांत्रिकी विद्यार्थ्यांनी 'मजबूत मानवी लक्ष्य शोधणे आणि संपादन' मॉडेल विकसित केले.
- ओडिशा स्थित गांधी अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान संस्थेने 'भूप्रदेश ओळखण्यासाठी सखोल शिक्षण' मॉडेलसाठी दुसरे पारितोषिक पटकावले.

कौशल्य विकासासाठी महाराष्ट्राने सामंजस्य करार केला

- महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता आयुक्तालय आणि राष्ट्रीय कौशल्य विकास महामंडळ यांच्यात सामंजस्य करार करण्यात आला.
- आंतरराष्ट्रीय रोजगार सुविधा केंद्र, महाराष्ट्र इंटरनॅशनलला पाठिंबा देणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

तुळजा भवानी मंदिरातील चांदीचा मुकुट गायब

- 2011 पूर्वीपासून भवानी मंदिरात असलेला चांदीचा मुकुट तुळजा भवानी मंदिराच्या तिजोरीतून गहाळ झाल्याचा संशय आहे.
- हा चांदीचा मुकुट महंत चिलोजीबुवा यांच्या ताब्यात होता.
- याव्यतिरिक्त, इतर मौल्यवान पुरातन वस्तू जसे की चांदीचे दागिने, चांदीचे त्रिशूल आणि मोती आणि सोन्याने बनवलेल्या वस्तू देखील मंदिराच्या खजिन्यातून गायब झाल्या आहेत.

नवीन वंदे भारत लवकरच मुंबई-जालना मार्गावर चालणार आहे

- मुंबई ते जालना दरम्यान नवी वंदे भारत ट्रेन धावण्याची शक्यता आहे.
- ही प्रस्तावित ट्रेन छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस (CSMT) येथून चौथी ट्रेन असेल.

बद्दल:

- वंदे भारत एक्सप्रेस ही एक मध्यम-अंतराची रेल्वे सेवा आहे जी भारतीय रेल्वेद्वारे चालवली जाते,
- ही 2019 मध्ये लाँच करण्यात आले
- ही 160 किमी/ता पर्यंत वेगाने पोहोचण्यास सक्षम आहे, बहुतेक भारतीय गाड्यांपेक्षा लक्षणीय वेगवान आहे.

मध्य रेल्वे आणखी 500 फॉग उपकरणे खरेदी करणार आहे

- खराब हवामानामुळे खराब सिग्नल दृश्यमानतेदरम्यान लोको पायलटना मदत करण्यासाठी मध्य रेल्वे 500 अतिरिक्त धुके सुरक्षा उपकरणे खरेदी करत आहे.
- अपघाताचे धोके कमी करणे हे उद्दिष्ट आहे.
- सध्या मध्य रेल्वेकडे 497 उपकरणे आहेत, जी त्यांच्या अखत्यारीतील विविध रेल्वे विभागांना देण्यात आली आहेत.

विदर्भातील 4 जिल्हांतील आदिवासींच्या आरोग्यावरील MUHS प्रबंध तयार आहे

- महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठाच्या (MUHS) नागपूर प्रादेशिक केंद्राने महत्वाकांक्षी BLOSSOM प्रकल्पांतर्गत एक प्रबंध संकलित केला आहे.
- चार जिल्हांतील 85% आदिवासी लोकसंख्या असलेल्या 18 गावांना या आजारांची तपासणी आणि पाळत ठेवण्यासाठी त्यात समाविष्ट करण्यात आले.
- BLOSSOM सप्टेंबर 2022 मध्ये लाँच करण्यात आले.
- याचा अर्थ स्तनाचा कर्करोग, यकृत रोग, ऑस्टिओपोरोसिस, सिकलसेल, लैंगिक संक्रमित रोग, तोंडाचा कर्करोग, कुपोषण.

सुशासन दिन

- दरवर्षी 25 डिसेंबर रोजी सुशासन साजरा केला जातो.
- नागरिकांना, विद्यार्थ्यांना, जे देशाचे भविष्य आहेत, त्यांना सरकारच्या जबाबदाऱ्या आणि कर्तव्ये ज्या पूर्ण करणे आवश्यक आहे त्याबद्दल माहिती देणे हा या दिवसाचा उद्देश आहे.
- भारताचे माजी पंतप्रधान अटलबिहारी वाजपेयी यांच्या जयंतीनिमित्त हा दिवस साजरा केला जातो.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 25 डिसेंबर हा अटलबिहारी वाजपेयी यांची जयंती आहे
- त्यांचा जन्म 1924 मध्ये मध्य प्रदेशातील ग्वाल्हेर येथे झाला
- त्यांचे जीवन समर्पण, लवचिकता आणि राजकीय चातुर्याचे पुरावे होते.
- त्यांनी तीन वेळा पंतप्रधानपद भूषवले
- उदारीकरण आणि जागतिकीकरणाच्या युगात वाजपेयींनी महत्त्वपूर्ण आर्थिक सुधारणा सुरू केल्या.
- भारताने 1998 मध्ये अणुचाचण्या घेतल्या आणि वाजपेयींच्या नेतृत्वाखाली अणुशक्ती म्हणून स्वतःची ओळख निर्माण केली.
- राज्याच्या एकात्मतेतील योगदानासाठी ते ओळखले जातात.
- त्यांच्या पंतप्रधानपदाच्या काळात (1998-2004), वाजपेयींच्या सरकारने छत्तीसगड, उत्तराखंड आणि झारखंड या तीन नवीन राज्यांच्या निर्मितीवर देखरेख केली.

हिमरू

- हिमरू हे रेशीम आणि सोन्याचे किंवा चांदीच्या धाग्यांनी विणलेले एक आलिशान ब्रोकेड फॅब्रिक आहे जे मोठ्या प्रमाणावर महाराष्ट्रातील औरंगाबादशी संबंधित आहे.
- हिमरूची उत्पत्ती वादातीत राहिली आहे, मुघल काळात पर्शिया किंवा युरोपला त्याची ओळख पटवून देण्याचे सिद्धांत आहेत.
- हिमरू एक जटिल वेफ्ट-आधारित पिक-अँड-पिक तंत्र वापरतो, जेथे रेशीम ताना धागे सोन्याचे किंवा चांदीचे जरी धागे असलेल्या रेशीम वेफ्टसह जोडलेले असतात.
- यामुळे चमकणारे धातूचे नमुने आणि दोन्ही बाजूंनी अखंडपणे विणलेल्या आकृतिबंधांसह एक उलट करता येणारे फॅब्रिक तयार होते.

शालेय शिक्षण विभाग बालवाड्यांचे नियमन करण्यासाठी नवीन कायदा आणणार आहे

- राज्याचा शालेय शिक्षण विभाग राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) 2020 च्या अनुषंगाने पूर्व-प्राथमिक शिक्षणाचे नियमन करण्यासाठी नवीन कायदा आणण्याच्या तयारीत आहे.
- पुढील शैक्षणिक वर्षापासून त्याची अंमलबजावणी होणार आहे
- शिक्षणाचा दर्जा सुधारणे आणि मनमानी शुल्कावर नियंत्रण ठेवण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- बालवाडी शिक्षणामध्ये समानता सुनिश्चित करण्याच्या उद्दिष्टासह, नियमन मान्यता, अभ्यासक्रम मानके आणि किमान सुविधांवर भर देते.

देवेंद्र फडणवीस यांना जपानी विद्यापीठाने मानद डॉक्टरेट बहाल केली

- महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना जपानच्या कोयासान विद्यापीठाने मानद डॉक्टरेट प्रदान केली.
- मूलभूत नागरी पायाभूत सुविधांची उभारणी, जलयुक्त शिवार योजनेसारखे उपक्रम राबविण्यासाठी आणि राज्याच्या औद्योगिक विकासाचा चालना देण्याच्या त्यांच्या भूमिकेची पावती म्हणून ते देण्यात आले.

उमेद - महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण उपजीविका

- उमेद, ज्याला महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण उपजीविका अभियान (MSRLM) म्हणूनही ओळखले जाते, हा महाराष्ट्र सरकारने 2011 मध्ये सुरू केलेला राज्यस्तरीय उपक्रम आहे.
- ग्रामीण दारिद्र्य निर्मूलन आणि ग्रामीण समुदायांचे जीवनमान सुधारणे हे उद्दिष्ट आहे.

उद्दिष्टे:

- गरीब कुटुंबांना उत्पन्नाच्या चांगल्या संधी उपलब्ध करून देऊन गरिबी कमी करा.
- क्षमता निर्माण आणि सामाजिक एकत्रीकरणद्वारे ग्रामीण समुदायांना सक्षम बनवा.
- ग्रामीण भागात आत्मनिर्भरता आणि शाश्वत विकासाचा चालना देणे.
- उद्योजकता आणि कौशल्य विकासाच्या माध्यमातून दोलायमान ग्रामीण अर्थव्यवस्था निर्माण करा.

मुख्य घटक:

- स्वयं-सहायता गट (SHGs): सूक्ष्म-उद्योग, बचत आणि सामूहिक कृतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी महिला-नेतृत्वाखालील स्वयं-सहायता गटांची निर्मिती आणि समर्थन.

- कौशल्य विकास आणि प्रशिक्षण: कृषी, वस्त्रोद्योग आणि हस्तकला यासारख्या विविध क्षेत्रांमध्ये व्यावसायिक प्रशिक्षण आणि कौशल्य विकास कार्यक्रम प्रदान करणे.
- आर्थिक समावेश: बँका आणि मायक्रोफायनान्स संस्थांसह भागीदारीद्वारे स्वयंसहाय्य गट आणि व्यक्तींसाठी क्रेडिट आणि वित्तीय सेवांमध्ये प्रवेश सुलभ करणे.
- पायाभूत सुविधांचा विकास: रस्ते, बाजारपेठा आणि इतर आवश्यक सुविधांचे बांधकाम करून ग्रामीण पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करणे.
- नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन: जमीन, पाणी आणि वन संसाधने व्यवस्थापित करण्यासाठी शाश्वत पद्धतींना प्रोत्साहन देणे.

NGT ने आर्सेनिक आणि फ्लोराईड भूजलाच्या उपस्थितीबद्दल महाराष्ट्राला नोटीस बजावली

- राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाने महाराष्ट्रासह 24 राज्यांना आणि चार केंद्रशासित प्रदेशांना भूजलामध्ये आर्सेनिक आणि फ्लोराईडच्या अस्तित्वाबाबत नोटीस बजावली आहे.
- या धातू किंवा रसायनांची उपस्थिती "अत्यंत गंभीर" आहे आणि "तात्काळ प्रतिबंधात्मक आणि संरक्षणात्मक पावले" आवश्यक आहेत.
- आर्सेनिकचे परिणाम: आर्सेनिकच्या दीर्घकालीन संपर्कामुळे अनेक आरोग्य समस्या उद्भवू शकतात, यासह:
 - त्वचेचे घाव आणि हायपरकेराटोसिस (त्वचेचे जाड होणे)
 - त्वचा, मूत्राशय, फुफ्फुस आणि इतर अवयवांचा कर्करोग
 - हृदय व रक्तवाहिन्यासंबंधी रोग
 - मधुमेह
 - मुलांमध्ये विकासात्मक समस्या
 - न्यूरोलॉजिकल विकार
- सुरक्षित पातळी: WHO नुसार, पिण्याच्या पाण्यात आर्सेनिकची सुरक्षित मर्यादा 10 मायक्रोग्राम प्रति लिटर (µg/L) आहे.
- फ्लोराईडचे परिणाम: योग्य प्रमाणात फ्लोराईड दंत पोकळी टाळण्यास मदत करते, परंतु जास्त प्रदर्शनामुळे हे होऊ शकते:
 - दंत फ्लोरोसिस (दात विकृत होणे आणि कमकुवत होणे)
 - स्केलेटल फ्लोरोसिस (हाडे आणि सांधे मध्ये कडकपणा आणि वेदना)
 - गॅस्ट्रोइंटेस्टाइनल समस्या
 - न्यूरोलॉजिकल नुकसान

- सुरक्षित पातळी: हवामान आणि लोकसंख्येच्या वयावर आधारित समायोजनेने WHO 1.5 mg/L च्या फ्लोराईड पातळीची शिफारस करतो.

बद्दल:

- राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT) ही भारतातील एक विशेष संस्था आहे जी पर्यावरण संरक्षण आणि जंगले आणि इतर नैसर्गिक संसाधनांच्या संवर्धनाशी संबंधित प्रकरणे जलद निकाली काढण्यासाठी स्थापन करण्यात आली आहे.
- राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण कायदा, 2010 अंतर्गत पर्यावरणीय विवादांचे निराकरण करण्यासाठी आणि अशा प्रकरणांमध्ये जलद न्याय मिळवून देण्यासाठी त्याची स्थापना करण्यात आली.
- NGT ही अर्ध-न्यायिक संस्था आहे
- पारंपारिक न्यायालयांशी संबंधित विलंब कमी करून पर्यावरणीय विवादांचे जलद निराकरण करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

GN1 कोरोना

- Gen1 संसर्ग, जो भारतातील अनेक राज्यांमध्ये वेगाने पसरत आहे, तो गोवा, तामिळनाडू, कर्नाटक, तेलंगणा, केरळ आणि महाराष्ट्र यासारख्या अनेक राज्यांमध्येही पसरत असल्याचे नोंदवले गेले आहे.
- GN1 कोरोना हा कोरोनावायरस कुटुंबातील तुलनेने नवीन प्रकार आहे, जो 2023 मध्ये चीनमध्ये प्रथम ओळखला गेला.
- विद्यमान प्रकारांच्या तुलनेत, ते वैशिष्ट्ये आणि संभाव्य जोखमींमधील काही फरक दर्शविते.

बोन मॅरो ट्रान्सप्लांटचे प्रणेत अँको ओपीडी सुरू करतात

- देशात अस्थिमज्जा प्रत्यारोपणाची सुरुवात करणारे पुण्याचे डॉक्टर सुरेश अडवाणी यांनी तळेगाव येथे अँकोलॉजी ओपीडी सुरू केली आहे, जिथे त्यांनी 1982 मध्ये त्यांची पहिली अँकोसर्जरी केली होती.
- अँको लाईफ कॅन्सर सेंटरमध्ये केमोथेरेपी वॉर्ड देखील आहे.
- केंद्र दर दुसऱ्या शनिवारी ओपीडी आयोजित करेल.

सेलूचा भुरे झोनल मीटमध्ये 100 मीटर कांस्यपदक जिंकणारा NU चा पहिला धावपटू आहे

- आदर्श भुरे हा भुवनेश्वर येथे पार पडलेल्या उत्तर-पूर्व पश्चिम विभागीय आंतरविद्यापीठ एथलेटिक्स संमेलनाच्या 100 मीटर शर्यतीत कांस्यपदक जिंकणारा पहिला नागपूर विद्यापीठाचा धावपटू ठरला.

पाटगाव प्रकल्पासाठी अदानी ग्रीनच्या माती परीक्षणावर तात्पुरती स्थगिती

- कोल्हापूर वनविभागाचे उप वनसंरक्षक (DCF) यांनी अदानी ग्रीन एनर्जी लिमिटेड (AGEL) ला जिल्ह्यातील बुदरगड तालुक्यातील पाटगाव धरणाच्या बँकवॉटरमधील वनक्षेत्रातील माती परीक्षणासाठी प्रस्तावित पंप जलविद्युत प्रकल्पाच्या परवानगीला तात्पुरती स्थगिती दिली आहे.
- सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील कुडाळ तालुक्यातील पाटगाव आणि आजिवडे गावात हा प्रकल्प साकारणार आहे.

सिडको 2024 मध्ये NAINA मध्ये ₹ 14,321 कोटी पायाभूत प्रकल्पांची योजना आखत आहे

- शहर आणि औद्योगिक विकास महामंडळ (सिडको) ने महाराष्ट्रातील NAINA प्रदेशात ₹14,321 कोटी रुपयांच्या पायाभूत सुविधा प्रकल्पांसाठी योजना जाहीर केल्या आहेत.
- या प्रकल्पांमध्ये रस्त्यांचे जाळे, वादळी पाण्याचे व्यवस्थापन, पाणीपुरवठा, गटार आणि विद्युत कामे यांचा समावेश असेल.
- तत्काळ राबविण्यात येणाऱ्या प्रकल्पांची निविदा प्रक्रिया जानेवारी 2024 मध्ये करण्यात येणार आहे.

1 जानेवारीपासून रिअल इस्टेट एजंटसाठी कोणतीही नोंदणी किंवा नूतनीकरण नाही

- 1 जानेवारी, 2024 पासून, भारतीय रिअल इस्टेट क्षेत्रावर एक महत्त्वपूर्ण बदल परिणाम करेल कारण वैध MahaRERA रिअल इस्टेट एजंट प्रमाणपत्राशिवाय रिअल इस्टेट एजंटसाठी कोणतीही नवीन नोंदणी किंवा नूतनीकरण होणार नाही.
- महाराष्ट्र रिअल इस्टेट रेग्युलेशन अथॉरिटीने रिअल इस्टेट एजंटना त्यांच्या परवान्यांची नोंदणी किंवा नूतनीकरण करण्यासाठी प्रशिक्षण आणि प्रमाणपत्र घेणे बंधनकारक केले आहे.
- उद्योगात व्यावसायिकता, पारदर्शकता आणि ग्राहक संरक्षण वाढवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

इंडिगोने मुंबई ते अयोध्येपर्यंतची पहिली थेट विमानसेवा जाहीर केली

- इंडिगोने उत्तर प्रदेशातील अध्यात्मिक शहर असलेल्या मुंबई आणि अयोध्यादरम्यान प्रथमच थेट विमानसेवा सुरू करण्याची घोषणा केली आहे.
- अयोध्या हे भगवान रामाच्या सहवासासाठी ओळखले जाते.

- या दैनंदिन उड्डाणे **15 जानेवारी 2024 रोजी सुरू होतील**, जे यात्रेकरू आणि प्रवाशांसाठी एक सोयीस्कर आणि जलद पर्याय आणतील जे आर्थिक राजधानीला पवित्र शहराशी जोडतील.

महाराष्ट्रातील मदरशांना आता आधुनिकीकरणासाठी 10 लाख रुपये मिळणार आहेत

- महाराष्ट्र सरकारने राज्यातील मदरशांच्या आधुनिकीकरणासाठी वार्षिक अनुदानात दहापट वाढ करण्याची घोषणा केली आहे.
- पूर्वी, मदरशांना वर्षाला फक्त ₹2 लाख मिळत होते, परंतु नवीन झाकीर हुसेन मदरसा आधुनिकीकरण योजनेतर्गत, प्रत्येक मदरशांना आता वार्षिक ₹10 लाख मिळतील.
- संपूर्ण महाराष्ट्रातील मदरशांमध्ये वर्गखोल्या, ग्रंथालये, प्रयोगशाळा आणि संगणक प्रयोगशाळा यासह शैक्षणिक पायाभूत सुविधा, शिक्षणाचे वातावरण सुधारणे आणि एकूणच शिक्षणाचा दर्जा सुधारणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

कोयना धरणातून पुन्हा पाण्याचा विसर्ग सुरू

- सांगली जिल्ह्यातील वाढती मागणी पूर्ण करण्यासाठी महाराष्ट्रातील महत्त्वाचा जलस्रोत असलेल्या कोयना धरणातून पाण्याचा विसर्ग पुन्हा सुरू झाला आहे.
- सांगली जिल्ह्याची सिंचनाची मागणी पूर्ण करण्यासाठी कोयना धरणातून 1050 क्युसेक पाण्याचा विसर्ग कृष्णा नदीत सुरू करण्यात आला आहे.
- अलीकडच्या काळात पावसाची कमतरता आणि कृष्णा सारख्या नद्यांच्या पाण्याची पातळी कमी झाल्यामुळे हे घडले.

2024 मध्ये भारताच्या रिअल इस्टेट क्षेत्राच्या वाढीला चालना देणाऱ्या प्रमुख शहरांमध्ये मुंबई, पुणे

- आपल्या ताज्या विश्लेषणात, हाउसिंग.कॉम ने 2024 मध्ये भारताच्या निवासी रिअल इस्टेट क्षेत्राच्या अपेक्षित वाढीला चालना देणारे प्रमुख खेळाडू म्हणून मुंबई, पुणे आणि हैदराबादला ओळखले आहे.
- ऑनलाइन गृहखरेदी करणाऱ्या क्रियाकलापांवर लक्ष केंद्रित करणारा डेटा, येत्या काही महिन्यांत या क्षेत्राच्या कथनाला आकार देण्यासाठी डायनॅमिक हब म्हणून या शहरांना अधोरेखित करतो.

वाघ नख राज्यात आणले जाईल

- आदिलशाही सेनापती अफझलखानला मारण्यासाठी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी वापरल्याचा दावा

केलेली वाघ नख महाराष्ट्रात परत आणली जातील, असे राज्याचे सांस्कृतिक कार्य मंत्री म्हणाले.

बदल:

- हा वाघाच्या पंजाचा खंजीर आहे जो मराठा योद्धा राजा छत्रपती शिवाजी महाराजांनी वापरला होता.
- लंडनमधील व्हिक्टोरिया आणि अल्बर्ट म्युझियममधून ते महाराष्ट्रात परतणार आहे.

पुणे, नाशिकला उसासाठी 10.3% रिकव्हरी रेट मिळतो

- राज्य साखर आयुक्त कार्यालयाने महाराष्ट्रातील पाचही महसूल विभागांसाठी आधारभूत साखर वसुली दर निश्चित केला आहे.
- पुणे आणि नाशिक विभागांसाठी वसुली दर 10.25% असेल, तर उर्वरित तीन विभागांसाठी तो 9.50% असेल.
- पुणे आणि नाशिक विभागातील गिरण्यांना प्रति टन 3150 रुपये, तर इतर तीन विभागातील गिरण्यांना प्रतिटन 2920 रुपये मोजावे लागणार आहेत.

टीप:

- उच्च रिकव्हरी रेट म्हणजे त्याच रकमेतून जास्त साखर काढली जाते, ज्यामुळे शेतकऱ्यांना जास्त पेमेंट मिळते.

मुंबईत वेस्ट टू एनर्जी प्लांट्स येत आहेत

- मुंबई कचरा व्यवस्थापनाच्या संकटाशी झुंजत आहे, दररोज 6,000 मेट्रिक टन घनकचरा तयार होतो, त्यातील 70% सेंद्रिय आहे.
- या समस्येचे निराकरण करण्यासाठी आणि हरित पद्धतींना चालना देण्यासाठी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC) पाच प्रमुख नागरी रुग्णालयांमध्ये मिनी कचरा ते ऊर्जा प्रकल्प उभारत आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पाच रुग्णालये:** केईएम रुग्णालय, सायन रुग्णालय, राजावाडी रुग्णालय, टीबी रुग्णालय (शिवरी), आणि नायर रुग्णालय (मुंबई सेंट्रल) येथे ही रोपे असतील.
- जैव-मिथेनेशन तंत्रज्ञान:** प्रत्येक वनस्पती बायो-मिथेनेशन तंत्रज्ञानाचा वापर करेल, जे सेंद्रिय कचरा जसे की अन्न भंगार आणि बागेची छाटणी बायोगॅसमध्ये रूपांतरित करते.
- कचरा क्षमता:** प्रत्येक प्लांट दररोज सुमारे 2 मेट्रिक टन सेंद्रिय कचऱ्यावर प्रक्रिया करेल.

महाराष्ट्राने ऊस उत्पादन, साखर उत्पादनात वाढ नोंदवल्याने भारतातील साखर क्षेत्र उत्साही आहे

- महाराष्ट्र आणि कर्नाटक या दोन प्रमुख ऊस उत्पादक राज्यांमधून उत्पादनात वाढ झाल्यामुळे 2023-24 च्या गाळप वर्षासाठी भारताच्या साखर उत्पादनात सकारात्मक कल अपेक्षित आहे.

- दोन्ही राज्यांतील मिलर्सनी प्रति हेक्टर उत्पादन वाढल्याची नोंद केली आहे ज्यामुळे त्यांनी त्यांच्या उत्पादनाच्या आकडेवारीत 10 ते 15 टक्क्यांनी सुधारणा केली आहे.
- राष्ट्रीय स्तरावर, हंगामाच्या सुरुवातीला साखरेचे उत्पादन 291.50 लिटरच्या तुलनेत 305 लाख टन (लि.) पर्यंत पोहोचण्याची अपेक्षा आहे.

BKC चा 292 वर खराब AQI आहे, कांदिवलीचा सर्वोत्तम 77 आहे

- मुंबईची हवेची गुणवत्ता मिश्रित राहिली आहे, काही भागात प्रदूषणाच्या अस्वास्थ्यकर पातळीचा सामना करावा लागत आहे तर काही भागात तुलनेने स्वच्छ हवा आहे.
- वांद्रे कुर्ला कॉम्प्लेक्स (BKC), शहराचे आर्थिक केंद्र, 292 च्या खराब वायु गुणवत्ता निर्देशांकाशी (AQI) संघर्ष करत आहे, तर कांदिवली, पश्चिम उपनगर, 77 च्या AQI सह सहज श्वास घेत आहे, जो 'मध्यम' श्रेणीमध्ये येतो.

BKC मधील उच्च AQI खालील कारणांमुळे आहे:

- **वाहतूक कोंडी:** BKC हे एक प्रमुख व्यावसायिक केंद्र आहे ज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात वाहतूक होते, ज्यामुळे वाहनांमधून उत्सर्जन वाढते.
- **बांधकाम क्रियाकलाप:** चालू बांधकाम प्रकल्प धूळ आणि कण तयार करू शकतात, ज्यामुळे हवेच्या गुणवत्तेवर आणखी परिणाम होतो.
- **मर्यादित हिरवे आच्छादन:** इतर क्षेत्रांच्या तुलनेत, BKC मध्ये कमी हिरवीगार जागा आहे, जी प्रदूषके शोषून घेण्यास आणि हवेची गुणवत्ता सुधारण्यास मदत करते.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM